

Serhet goragynda / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Serhet goragynda / hekaýa ..."Bäh, gurbany boldugymyň gözü açylana döndi. Guýaýsyny!" diýip Merdan oýlandy-da, ýygryldy. Baharyň ilkinji günlerinden heniz gyşyň sowugy aýrylmandy. Eginlerinde öllük geçirmeýän ýapynja bolsa-da, üshedýärdi. Sowuk ýagış, göýä Burkut atanyň meşiginiň düýbi deşilen ýaly, dünýäni suw-sil edip, dynman guýýardy. Merdan ýapynjasynyň aşagyndaky tizataryny ykjam lady-da, esli yzyndan gelýän, serhet saklawynyň kiçisi, esger Annaöwezowe seretdi. Ol misli ýagşy, sowugy duýmaýan ýaly, ýylgyrjaklap gelýärdi. Onuň edähetidi. Hemise gülümsiräp ýördi. "alçak oglan! Göwnaçyk." diýip, Merdan ol barada ýakymly pikir etdi. Ýapynjasyn dan joralanyp akyp, eteginiň epinine üýşyän ýagış suwuny silkdi. Dessine-de özleriniň gijeki serhet saklawydyklary hakydasyna geldi. Aşak çommaldy-da, yzyna yşarat etdi. Onuň yşaratyna düşüş Annaöwezow haýdap ýanyna geldi.

—Esger, Annaöwezow, daş-töweregine gülki paýlap gelme-de, eserdeň bol! Garaňky gatlyşyp gelýär. Yz Gözegçilik Zolagyny suw basypdyr. Şonuň üçin hem hüsgärligi artdyrmaly! -diýip, Merdan saklawyň ulusy hökmünde bellik etdi.

Annaöwezowyň yüzünden ýylgyryşyň sumat bolandygyny görübem, birhili oňa dözmedi. Yüzünü alandygyna ökündi. Emma göwnüniň jümmüşinde talapkär kazy deýin, sak oturan ynsaby onuň dözümlü hereketini makullady: "Dogry etdiň. Sepgide biz seýil etmäge, tebigatdan lezzet almaga çykmadyk. Serhede gulluga çykanyňda edil dartylyp duran kemanyň kirşine dönmöli. Çünkü jogapkärçilik uly"

Birsellem ýoränlerinden soň, olar goramaly şahamçalaryna yetdiler. Oňa çenli iňrigem mazaly garaldy. Merdan elçyrasyny ýakdy. Öňleri gündizlik ýaly ýagtylyp gitdi. Yönete öňe ýöredikleriçe ýöremek çetinleşip barýardy. 36-37-nji serhet şahamçalaryna baranylarynda gögünlerine bolmasa, ýagşyň ähli suwy syrygyp, şu ýere üýşyän ýaly göründi. Suw barha

köpelyärdi. Emma şonda-da olar bellenilen nokada baryp, serhet galasya ýagdaýy habar bermelidiler. 36-njy şahamçadan geçip, 37-nji şahamça girip ugranlarynda, gulaklaryna nähilidir birhili, düşnüsiz ses eşidilip ugrady. Bu ses “şaggyldap” şemalyň akymyna görä aşyrymlaýyn gelýärdi. Özem barha golaýlaýardy. Merdan näme üçindir howsala düşüp başlady.

—Ýoldaş seržant, eşidýärsiňizmi?

Ol Annaöwezowyň sowalyny eşidip, ýeňsesine bakdy. Onuň gözlerinde hem howsala bardy.

—Eşidýärin!

—Serediň, ýoldaş seržant, suwam eýýäm dyzemyza ýetdi.

Merdan sägindi. Çar ýanyна çyrasyny aylady. Şol pille-de suwuň yüzü tolkunyp gitdi. “Şaggyldy” has ýakyna geldi. Göz açyp-ýumasy salomyň içinde-de suw olaryň dyzcanagyndan geçdi. Merdan bada-bat düşündi.

—Annaöwezow! Güýjüňden baryny edip, 33-nji şahamçadaky gözegçilik belentligine ylga! Tiz bol! Sil gelýär. Çaltrak 37-36-nyň oýundan çykmasak, ol bizi düýrlär.

Merdanyň howlukmaç buýrugyny tassyklaýan dek, kiçeňräk ýylgyn töňnesi gapdallaryndan akyp geçdi. Olar “pažzyldap” ylgap başladylar. Olaryň öz holtumyndan sypjak bolýandyklaryny aňan dek, sil suwy ýeke demde billerinden geçdi. Suwuň ýüzünden daraklap geçýän tolkunlaryň zarbasy-da güýçlendi. Läbikli suwda ýöremek hupbatdy. Birki gezek dagy ýkylyp, sil suwundan gerk-gäbe hem boldular.

Türgenleşigi ýetik bolandygy sebäpli Merdanyň Annaöwezowdan gaty bahym arany açyp, sil suwundan çaltlyk bilen çykmaga mümkünçiliği köpdi. Ýone ol bilgesleýin yza galyp, ýoldaşyny göz aýtymyndan sypdyrman gelýärdi. Ýkylsa galdyryárdy. Büdrese söýget bolup, pursatsaýyn hem gyssaýárdy.

—Annaöwezow, aragatnaşyk serişdesini, tizataryň bilelikde daşyna kemeriňi ora-da, depäne göter!

Merdanyň özi hem şeýtdi-de, “ýanaýmasyn” diýen ätiýaçlyk bilen elçyrasyny örürdi. Çar-towerek tümluge beslendi. Garaňkylyk, suw, öl-myžzyk eşikleri bir ýyl mundane ozal Murgapdan geçişlerini Merdanyň ýadyna saldy. Ol öňe garşy okgunly hereket etmäge päsgel berýän bu ýatlamany hyályndan kowdy.

Şol mahal Merdanyň arkasyndan oslagsyz “pažyldy” eşidildi. Allaniçigsi bolup, yzyna gaňrylanynda, özüne garşy batly akyp gelýän tagasyksyz, tokga töňäni saýgardy. Töňne gös-göni oňa tarap gelýärdi. Merdan aljyramady. Uzak oýlanman, kükregini dolduryp, uludan dem aldy-da, aşak çümди. Töňne suwy bulandyryp, goh turzup depesinden geçip gitdi. Merdan ýerinden turdy welin, ýakynjagyndan agzyna çagajygyny gysan tilki yüzüp, gecip gitdi. Başagaý bolsa-da Merdan ol janawere gynanyny duýman galdy: “Janawer ir guzlapdyr-ow! Heläk bolmasalar-da biridir!”

Tilkiniň geçip giden ugruna seredende ol garaňkylygyna garamazdan “36-njy şahamça” diýen ýazgylı sütüni saýgardy. “Ýene-de iki şahamça galdy” diýip, ol içinden belledi. Şol pursatda dört-bäs ädim öňünden barýan Annaöwezow erbet buruldy-da, “yymm” edip, suwuň astyna gitdi. Merdan öňe okduryldy. Gözünü ýumup, çökdi-de, sermeläp, Annaöwezowy tapdy. Ezeneginden ebsitläp, çekip galdyrdy.

—Üh-he, üh-e...

Öýkeni suwdan dolan Annaöwezow üsgürdi. Agyrydan ýaňa ýüzüni çotyp, ynjyly sojady.

—Wah, aýagym gaňryldy öýdýän!

—Ýüzmegiň hötdesinden gelersiňmi?

—Bilmedim-dä, ýoldaş seržant.

Merdan haýal-ýagallyga ýol berip biljek däldi. Suw eýýäm eňeklerine ýetip, aýaklaryny ýerden üzüp ugrady. Ol Annaöwezowyň goltugyna girdi. Goly bilen bilinden tutdy. Beýleki eli bilen ýaragyny saklap, öňe tarap süýşüp başlady.
—Annaöwezow, ýaragyň...uh-he, uh-he... gaçyraýma!

Suw agzyna gidip Merdany gepletmedi. Daýawdygy zerarly Annaöwezowyň bedeni onuň hortap göwresini aşak basýardy. Beyle ýagdaý uzak dowam edip biljek däldi. Suw burnuna girip ugranyndan soňra, Merdan ýüzmeler bolmajagyny bildi.

—Annaöwezow!-diýip, Merdan oňa tarap öwrülende, onuň ejirli eňşäp duran ýüzüne gözü düşüp haýykdy. Halyna gyýlyp, sesini ýumşadanyny hem duýmady:

—Ýüzüp bilermiň, inijk?

Merdan özünden bary-ýogy birje ýaş uly bolsa-da, Annaöwezow

onuň äheňine hossar tapynan ýaly boldy.

—Ýüzerin, ýoldaş seržant!

—Getir ýaragyň, enjamlaryň maňa ber. Bir eliň bilen ýapynjamýň ujundan ýapyş! Birden akyp gidäýme! Gitdik! Bir haýukdan soň, Merdanyň ýapynjasy dartylyp başlady. “Ýadady!” diýip, Merdan Annaöwezow hakynda tukat oýlandy. Bahym bir çikalga tapmasa Annaöwezowyň ýüzmäge mejaly galjak däldi. Ol esli wagt bări gapdallary bilen akyp barýan sütün bölegine ýapyşdy-da, Annaöwezowy hem ýanyna dartdy. Niredediklerini bilmek üçin, üsemekden ýaňa titräp, diýen etmeýän eli bilen elçyrasyny ýakdy. Ýalpyldap çykan şöhle gözüni gapdy. Ol öwrenişmek üçin, azajyk gözünü ýumdy-da, elçyrany öňlerine tutdy. Şol bada hem şatlykdan ýaňa demi tutuldy. Belentlige çenli yüz ädimden kän galmandy.

—Gideli, inijik! Ýetipdiris ahyry.

Merdan äňi-äňine degmän gagşaýan Annaöwezowy süýräp diýen ýaly, ýüzüp ugrady. Onuň haly teňdi. “Pažyldap” öne dyzap barşyna Merdan: “Buýmasa-da ýagşydyr!” diýip, basga galýardy. Yöne hernä ýigrimi-otuz ädim çemesi geçenden soň aýagy ýere galtaşdy. Ol ysgynszlykdan ýaňa entäp dursa-da, ýoldaşyny hopba edip, belende çykardy. Suwdan saýlanan ýerinde-de, gymyldara gurbaty galman, ýuzin süýndi. Biraz demini dürsäninden soňra ilkinji meýli serhet galasyndan kömek soramak boldy. Emma aragatnaşyk serişdesiniň burmasyny towlap-gaňryp, enter-pelegini çöwürse-de, ondan dem-düýt çykmady. Merdan: “Tamaň tala daňlyp, umydyň otdan towsan ýaly bolaýsyn” diýip, umytsyz oýlandy. Duýduryş sapançasyna garşy bolsa gözüniň gyýtagyny hem aýlamady. Sapançanyň oklarynyň myžzyk bolandygy köre hasady. Diňe könlünde dörän umyt uçgunjygy zerarly: “Serhet galasynyň garawuly görmezmiň?” diýen niýet bilen, elçyrasyny gala tarap öwürdi-de, birküç ýola öçürip-ýakmak isledi. Emma bu niýetinden hem bahym dändi. “Beýle alysdan ýone wagt görünmeýär. Bu mahal-a ýagyşdan ýaňa garaňkylygam gözedürtme tümlüge öwrülip, goýaldy.”

—...Gara dagdan iner sili türkmeniň...,...Bent tutdurmaz gelse sili türkmeniň...-diýip, ol goýy läbikli suwa seredip oturşyna duýdansyz huşuna gelen setirleri pyşyrdady. Ony lapykeçlik

basmarlady. Sütüni süýnüpdi. Argynlykdan ýaňa eginleri sallandy. Kalbynyň törünü eýelän göwnüçökgünlik üšeýändigini hem onuň ýadyndan çykardy. Alla bilsin, ol beýdip müzzerilip ýene-de näçe wagt oturjakdy, birdenkä biri goltugyndan gop beren ýäly boldy.

“A serhet näme?

Näme bärde beýdip, ýüzüňi sallan bolup otyrsyň?! Serhedi kime taşladyň ahyry?! Seniň ýagşa ezileniňe, üşäniňe nebsi agyryp, betpäl bet pälinden dänermi?! Haý, gününe ýanaýyn!”

Ol syçrap turdy-da, aýagyny daňmak bilen meşgul bolup, sesini çykarmış oturan ýoldasyna ýüzlendi:

—Esger Annaöwezow!

Merdanyň zarňyldap duran sesi ikilenç tümlügi böwsende Annaöwezow esger endigi bilen dim-dik boldy.

—Men ýoldaş seržant!

—Serhet galasyna garşıy alňasa! Ýagdaýy aýdarsyň...

Annaöwezow düşünmedi:

—A sen... sen näme, ýoldaş seržant?!

—Esger Annaöwezow, buýruk diýilýän zadyň seljerilmäge däl-de ýerine ýetirilmäge degişlidigini saňa öwretmedilermi?

—Öwretdiler, ýoldaş seržant!

—Onda... Yzyňa dön!

Annaöwezow aýlandy.

—Serhet galasyna tarap, ýöre!

Annaöwezow birküç ädim ätdi-de, birdenem ýüpünden çekilen ýaly, togtady. Dolandy.

—Ýoldaş seržant, men gitjek däl!

—Näme, näme?!!

Gahar-gazapdan ýaňa Merdanyň dili tutuldy. Ol Annaöwezowyň alkymyna dykyldy. Birdenem onuň ýyldyrap duran gözlerine nazary sataşyp, bady gaýtdy. Annaöwezowyň näme etse-de özünü ýeke taşlap gitmejekdigini duýdy.

—Otur, Kerwen!-diýip, Merdan ilkinji gezek Annaöwezowyň adyny tutdy:—Serhedi goragsyz goýup bolmaz, şu ýerden gözegçilik ederis.

Merdanyň sözleri pessaý ýöne, aýgytly çykdy. Ol göz gezdirip çykmak maksady bilen bir-i ki sapar elçyrasyny serhet

şahamçalaryna garşıy ýakyp-öçürip, sil suwunyň ýüzünden şöhlesini tyrpdyrıp goýberdi. Şol wagt bir-iki menzil daşlykda, goňşy serhet galasyň gorag zolagynda hem yşyk ýylpyldap gitdi. Gözlerine ynanmadık Merdan barlap görmekden ötri, ýene-de elçyrasyny şol ugra gönükdirip, gyrpdyrdy. Yaňky yşyk oňa jogap berdi. Soňra has aňyrrakda hem bir täze yşyk gyrypladady. Soň ondanam aňyrda ýanyp-sönyän yşyklaryň bir-iki sanasy göründi. Ýeňselerinden hem birküç sany yşyk olaryň "geleşigine" goşuldy. Buýsanjyna bäs gelip bilmedik Merdan ýoldaşyny garsa gujaklaýanyny duýman, begençli gepledii:
—Görýäňmi? Kerwen, görýäňmi? Muny bir görsene, ýekeje serhet saklawy hem serhedi terk etmändir! Görsene muny, bütin serhet yşyklary bilen geleşýär.

Aýagynyň injigini owkalaýan Annaöwezow ýylgyrdy.

—Görýän, ýoldaş seržant! Hiç kim gitmändir.-diýip, ol sägindi-de, buýsanç bilen üstüni ýetirdi:-...Bizem gitmedik! Serhet zolagynyň tutuş uzynlygynda gyrypldaýan yşyklar bolsa, göýä: “Doganlar, barmysyňyz?! Ýurt abatmy?! Bizd-ä hemme zat gülala-güllük!” diýip, biri-biriniň halyndan habar alýan ýalydy... Hekaýalar